

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

13. An Pontifex possit errare definiendo aliquid circa mores extra
Concilium? Ex part. 11. tract. addit. 2. resol. etiam 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

expertem hæretici fœtoris, & nullum in ea sedentem contrarium sensisse. Vbi clara est distinctio Sedis, quod pertinet ad officium, à sedente, quod pertinet ad personam, & tam officium, quam persona ab erroris periculo eximuntur, ex quo duplici funiculo ad eiusmodi Tribunal fiducialiter recurrit Theodoretus, vbi incorruptum iudicium exercetur, nedum ex parte officij, sed & in officio constituti, id est nedum ex prædicta Sedis Apostolica, sed sedentis in ea dem.

14. Et licet illud priuilegium non errandi, etiam personale fuit in Petro, quod certa fide asserendum est necessarium: ad successores verò secundum quandam decentiam transmissum, non improbabiler dicitur.

15. Ad exempla verò Honorij, Liberij, & aliorum Pontificum allata à Castro Palao, & aliis pro contraria sententia, optime, & sigillatim respondet Francisc. Syluius in *Controversiis fidei lib. 4. q. 2. art. 12.* Magister Grauius etiam *conrou. tom. 4. part. 2. art. 5. vbi à fol. 114. vsque ad fol. 140.* liberat omnes Pontifices, quos aliqui in hæresim, vt personas priuatas lapsos esse tradiderunt, adi supradictos Authores, & non pigebit.

16. Sed quidquid sit de hac quæstione, certum est inter Catholicos, Summum Pontificem loquentem ex Cathedra, etiam extra Concilium non posse errare in determinationibus fidei, & asserere contrarium, non solum esse erroneum, sed etiam hæreticum, vt satis probatum est in hoc Tractatu.

APPENDIX AD Superiorem Tractatum,

De Infallibilitate Decretorum Summi Pontificis circa mores.

RESOL. XIII.

An Pontifex possit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium? Ex part. II. tract. addit. 2. Res. etiam 13.

§. 1. **D**IXIMVS supra Summi Pontificis auctoritatem esse quidem infallibilem in dubiis fidei quæstionibus definiendis. At verò superest difficultas, an pariter etiam sit infallibilis in decretis morum? & Authores adducti in *resol. 1.* vt Almainus, Gerson, & alij negatiuè respondent, vel quia talis error non videtur damnosus Ecclesie: siquidem Ecclesia non peccat illum amplectendo. Deinde Petro, & eius successoribus promissa est firmitas fidei, morum autem honestas non videtur promissa. Ergo in hac poterit esse error; secus in rebus fidei.

2. Confirmatur, quia Alexander III. cum tractaret de testamentis, decernit non esse vera testamentum, nisi ad tres testes restricta, cum celebrantur, & aliàs facta rescindenda, cum tamen contrarium apud multas Catholicas nationes seruetur, vt septem valari testibus ea opus sit, vt valeant.

3. Sed & Innocentius I. *epist. 22. ad Rufum*, qui viduas in vxores acceperunt, statuit non debere fieri Sacerdotes, & hanc ordinationem præceptum vocat Diuinæ legi subnixum: at illud non fuit, nisi præceptum ceremoniale. Ergo, &c. Gregorius

quoque I. *decreuit epist. ad Aug. Cantuar. & Greg. III. ad Bonif. Episc.* docuit, si mulier ob infirmitatem debitum reddere noluerit, licere viro alteram ducere, & habetur in *cap. Laudabilem. de controu. infidel.*

4. Verum his non obstantibus, dicendum est de fide esse, non posse Pontificem statuere aliquid ab vniuersali Ecclesia obseruandum, quod legi diuinæ, vel naturali contrarium sit. Probo primò, quia de fide est Pontificem errare non posse in pascendis omnibus; sed oves non solum doctrina fidei, sed morum institutis pascuntur. Ergo de fide est in his institutis errare non posse. Secundò de fide est in Ecclesia deficere non posse spiritum veritatis; sed si Pontifex obseruandum præciperet legi diuinæ contrarium, iam spiritus veritatis in Ecclesia deficeret. Ergo. Tertio, de fide est, Pontificem in rebus fidei non posse errorem docere, sed ex eo, quod præciperet aliquid obseruandum contrarium legi diuinæ, errorem doceret, quia doceret credere hoc esse obseruandum, quod est error in fide. Ergo.

5. Itaque dicendum est, quod si posset Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem necessariis errare, posset tota Ecclesia in negotio salutis errare: nequit autem tota Ecclesia in negotio salutis errare. Ergo nequit Summus Pontifex in legibus ferendis de rebus ad salutem necessariis errare. Minor clara est, alioquin non verificaretur illa promissio Christi: Et porta Inferi non præualebunt aduersus eam. Nam siue errare posset falsitate doctrinæ, siue malitia, & iniquitate morum, verè contra eam præualere possent Inferorum portæ: sequela probatur, nam ex præcepto Christi tenetur tota Ecclesia obedire Summo Pontifici præcipienti, vel prohibenti ad salutem necessaria. Igitur si posset Summus Pontifex in huiusmodi præceptis errare, tota Ecclesia errare posset. Confirmatur, si posset Summus Pontifex in præcipiendis rebus ad salutem necessariis errare, posset etiam errare in rebus ad fidem spectantibus; nam eadem scriptura sacra docet, vitia esse turpia, & vitanda; virtutes contra honestas, & amplectendas: Si autem Summus Pontifex aut vitium aliquod præciperet, aut virtutem prohiberet, contra ipsam diuinam scripturam doceret; vitium esse honestum, & amplectendum; virtutem contra esse turpem, & vitandam, cum non possit vitium præcipere, nisi sub ratione boni, & honesti; nec virtutem prohibere, nisi sub ratione mali, & turpis.

6. Quod si lex, & constitutio pro vna Prouincia, vel Diocesi feratur, etsi aliqui Doctores sentiant errare posse Pontificem, quia tunc munus Pontificis gerere non videtur; eò quod vniuersalem Ecclesiam non astringat: at credo de fide esse, nec tunc posse. Sic docet Bañez *2. 2. quæst. 1. art. 10. dub. 6. concl. 4.* Et ratio videtur manifesta, primò, quia Pontifex, quatenus supremus est Pastor, legem statuit obligantem aliquam prouinciam; quia secundum hanc rationem non solum regimen totius Ecclesie illi commissum est; sed etiam cuiuslibet Prouinciæ. Si ergo respectu totius Ecclesie errare non potest, quia illius est suprema regula veritatis, cum etiam respectu cuiuslibet Prouinciæ, sit eadem regula, efficitur sanè errare nullo modo posse. Secundò, si admittas errare posse Pontificem in statutis specialibus præcipiendo inquam; obseruari ab aliqua Prouincia, quæ contraria sunt legi diuinæ, seu naturali, videris admittere errare posse circa totam Ecclesiam; nam Ecclesia vniuersalis sufficiens habet fundamentum ad credendum sic ordinatum, & præceptum bonum esse, & seruandum ab illa Prouincia, sed tale iudicium erroneum est. Ergo cogitur ex errore speciali Pontificis

Pontificis Ecclesia vniuersalis errare, quod non est dicendum.

7. Non nihil difficultatis esse posset de legibus, aut decretis morum, quæ sunt de rebus aliis indifferentibus, quæ scilicet neque sunt iuris naturæ, aut iuris diuini. Sed responderetur, quod neque in his legibus errare possit, vt si præcipiat ieiunium in aduentu, aut communionem Eucharistiæ in tribus anni temporibus; in his enim errare nequit, siquidem Ecclesia tenetur obedire tanquam suo pastori, & quia non præcipit rem inhonestam, aut prohibet rem bonam; vnde eo ipso quod statuit eiusmodi legem siue de re, quæ prius erat sub consilio, vt in exemplis adductis; siue de alia re quouis alio modo indifferenti: nihil aliud facit, quàm constituere in materia virtutis actum, quem præcipit.

8. Neque obstat, quod vnus Romanus Pontifex ex eiusmodi legibus possit mutare, quod alius statuit; responderetur; Ita est, tamen neuter errauit, sed pro diuersitate temporum lex, quam modò Pontifex iudicat esse conuenientem, postea poterit iudicare non conuenientem, & ita poterit mutare.

Et hæc omnia docent Canus lib. 5. de locis Theologicis cap. 5. quæst. postrema, conclus. 1. Bañez 2. 2. quæst. 1. art. 10. in breuioribus comment. dub. 6. Bellarm. lib. 4. de Romano Pontifice, cap. 5. Valentia de obiecto fidei disp. 1. quæst. 1. punct. 7. §. 40. Maldertus dub. 6. Suarez disp. 5. sect. 8. Turrianus disp. 16. dub. 2. Syluius lib. 4. de controu. q. 2. art. 13. & recentiores omnes.

9. Vnde nostra conclusio, nempe Papam non posse errare definiendo aliquid circa mores fuit definita à Martino V. in Concilio generali Constantiensi in Bulla, qua incipit: Inter cunctas Pastoralis cure, qua habetur post vltimam sessionem Concilij, vbi post damnatos errores Wicleffiti, & Ioannis Hussi, præcipit, omnes de hæresi suspectos interrogari inter alios articulos vtrum credant, quod illud, quod sacrum Concilium Constantiense, vniuersalem Ecclesiam representans, approbavit, & approbat in fauorem fidei, & salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum, & tenendum; & quod condemnauit, & condemnari esse fidei, & bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum. *Erin-fra*: Item vtrum credant, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantum ab Ecclesia vniuersali obseruata, & per sacrum Concilium Constantiense approbata, sit seruanda, sic quod non liceat eam reprobare aut pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum tanquam hæretici, vel sapientes hæresim sint arcendi, & puniendi: Quæ consuetudo, vt patet, ad mores tantum spectat. Ergo &c.

Vide etiam D. Antoninum part. 3. tit. 12. cap. 8. §. 2. vbi ait: Pontificem in præcipiendo errare non posse, esse de fide.

RESOL. XIV.

Respondetur ad argumenta in contrarium adducta. Ex part. 11. traçt. addit. 2. Ref. etiam 14.

§. 1. **A**d argumenta verò in principio superioris resolutionis in contrarium proposita, respondeo, quod licet concedamus, Ecclesiam obediendo iis legibus, & prauis institutis non peccaturam; at negari non potest pernicioso errore maculari, à quo Christus Dominus voluit Ecclesiam liberare, tum cum promissit eius fidem non defuturam; tum cum Petro, & eius successoribus imperauit onus suas pascere

salubri doctrina, & rectis morum institutis.

2. Ad auctoritatem verò Alexandri III. responderetur, non dixisse Pontificem esse alienum à Diuina lege condere ea testamenta pluribus, quam tribus vallata estibus; Vel dicendum non omnibus eam legem demandasse, sed suæ temporalitati subiectis vallallis, vt potius sit lex municipalis, quam derogatio civilium legum. Vel si vniuersaliter lata sit pro omnibus, intelligatur de testamentis ad pias causas.

3. Ad auctoritatem Innocentij noluit Pontifex Ecclesiasticam legem probare quasi à ceremoniali lege Moyfi necessario dependentem, sed quantum ad moralitatem quandam, & deceniam, vel quantum ad figuram, vt seruaretur illud in noua lege, quod in suo prototylo præcesserat in veteri lege.

4. Ad auctoritatem Cælestini illa sententia non reperitur in decreto Cælestini, & si id dixit, ex sua priuata sententia id dixit, non enim de hac questione, sed de alia interrogabatur Cælestinus, & Innocentius III. id significare videtur, dum dicit: illi visum esse sic sentire, non dicit sic determinasse. Nec obstat dicere, quod sæpè contingit, vt quod vnus Pontifex statuit obseruandum, subsequens abrogat: ergo vel præcedens errat, vel subsequens.

5. Nam respondeo, negando consequentiam, quia id, quod tunc est salutare populo, potest alio tempore propter diuersas circumstantias desinere esse expediens: sicut lex, vt Gentiles recenter ad Christianam Religionem conuersi abstinere à sanguine, & suffocato. *Act. 15*. Erat pro tempore illo conueniens, ne alioquin Gentiles horrori essent Iudæis, sicque impediretur adunatio Iudæorum, & Gentilium in vnum populum Christianum, postquam verò cessauit ista ratio, lex illa fuit abrogata.

6. Nota verò hic obiter cum Suarez de fide disput. 5. sect. 8. num. 7. Wigers in 2. 2. D. Thoma tract. de Pontif. quæst. 1. art. 10. num. 192. Quod licet certum sit, vt probauimus, Pontificem non posse errare in præceptis, seu rebus moralibus; quas tradit, vel approbat pro vniuersa Ecclesia. Hoc intelligendum quantum ad substantiam, seu quantum ad honestatem morum: Nam quoad circumstantiam, vel multiplicandi præcepta, vel rigorem, aut nimias pœnas, non est inconueniens, aliquando committere aliquem humanum defectum, quia hoc non est contra Ecclesiæ sanctitatem: approbare autem turpia pro honestis, vel è conuerso damnare honesta tanquam iniqua, repugnat veritati, & sanctitati Ecclesiæ; & idcò in eis etiam non potest errare Pontifex.

7. Deinde etiam obserua cum Dicastillo vbi sep. n. 8. circa nostram conclusionem principalem, non comprehendit sub illa leges, quas statuunt Romani Pontifices ad civile regimen in terris, sibi quantum ad temporalia subiectis, v. gr. leges taxantes pretia rerum venalium. Similiter non comprehenduntur sub eadem conclusione iudicia Romanorum Pontificum, quæ pendunt ex facto, v. gr. quod iste Episcopus sit deponendus, & alius sit restituendus; Verum est, quod in his vtrisque duobus præsumendum est pro capite.

8. Itaque dicendum est, Pontificem posse errare in his, quæ sunt facti, seu in iudicio rerum gestarum, quia iudicium illud pendet ex hominum testimonijis, quæ sunt incerta. Vnde quando aliquis vxore vna occultè ducta, etiam publicè ducit, & Pontifex iubet, vt illa priore relicta, huic secundæ adhæreat, eique debitum coniugale reddat: Vel quando quis vnicam quidem duxit, sed eam qua est occultum impedimentum iure naturæ dirimens, & iudex præcipit, vt eam habeat pro legitima coniuge; ipse errat